

Міністерство освіти і науки України

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

НН інститут культури і мистецтв

Кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

Директор НН Інституту культури і мистецтв

О.А. Устименко-Косоріч
«30» серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 034 Культурологія
мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією НН Інституту культури і мистецтв

«30» серпня 2022 р.

Голова Руденко О. Ф.

Суми – 2022

Розробник:

Литвиненко А. І. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

Протокол № 12 від «21» червня 2022 р.

Завідувач кафедри:

Зав'ялова О.К., доктор мистецтвознавства, професор

(підпис)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
2-й		-	
Семестр			
3-й		4-й	
Лекції			
14 год.		12 год.	
Практичні, семінарські			
14 год.		14 год	
Лабораторні			
-		-	
Самостійна робота			
32 год.		32 год.	
Консультації:			
	2 год.		
Загальна кількість годин – 120	Вид контролю: залік		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета дисципліни – сформувати у студентів комплексні знання, уміння та навички з методики викладання культурологічних дисциплін.

Завдання курсу:

– ознайомити здобувачів вищої освіти зі змістом, формами та методами освітньої діяльності.

– навчити орієнтуватися в змісті дисциплін культурологічного спрямування у ЗОШ (інтегрований курс «Мистецтво»);

– сформувати у майбутніх культурологів уміння самостійно застосовувати набуті знання з методики викладання культурологічних дисциплін у практичній площині.

Навчальна дисципліна спрямована на розвиток *інтегральної компетенції* – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми у професійній діяльності культуролога або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів культурології, а також характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Навчальна дисципліна передбачає формування таких *загальних компетентностей*:

ЗК 1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6 Цінування різноманітності та мультикультурності.

ЗК 8 Здатність працювати в команді.

Курс «Методика викладання культурологічних дисциплін» формує такі *фахові компетентності*:

ФК 9 Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів.

ФК 10 Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології.

ФК 11 Здатність організувати культурні події, використовуючи сучасні методи та технології.

ФК 12 Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного оволодіння дисципліною «Методика викладання культурологічних дисциплін» передбачена інтеграція знань, умінь і навичок з таких навчальних курсів освітньо-професійної програми «Культурологія»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: «Основи музеєзнавства та екскурсійної діяльності», «Історія та культура України», «Інформаційно-комунікативні технології», «Антропология», «Прикладна культурологія», «Основи професійного спілкування», «Культурологія». «Історико-культурні ресурси України та світу», «Історія та культура української діаспори».

3. Результати навчання за дисципліною

<p>Знання: базових понять з методики викладання культурологічних дисциплін.</p> <p>Уміння: застосовувати під час практичної діяльності базові поняття з методики викладання культурологічних дисциплін.</p>	<p>ПРН-3</p>	<p>Створювати логічно і структурно організовані тексти з питань методики викладання культурологічних дисциплін.</p>
<p>Знання: змісту культурологічної освіти у ЗОШ.</p> <p>Уміння: аналізувати навчальний матеріал культурологічних за замістом дисциплін у ЗОШ.</p>	<p>ПРН-5</p>	<p>Збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо організації процесу навчання.</p>
<p>Знання: форм та методів організації та здійснення культурно-освітньої діяльності у ЗОШ.</p> <p>Уміння: застосовувати форм та методів організації та здійснення культурно-освітньої діяльності у ЗОШ.</p>	<p>ПРН-10</p>	<p>Розпізнавати та класифікувати різні форм та методів організації та здійснення культурно-освітньої діяльності.</p>
<p>Знання: сутності, специфіки та методики формування пізнавальних умінь у навчанні.</p> <p>Комунікація: розвивати пізнавальний інтерес учнів у процесі здійснення культурно-освітньої діяльності.</p>	<p>ПРН-12</p>	<p>Розробляти та реалізовувати методику з формування пізнавальних умінь у навчанні, відповідно до норм освітнього процесу і законодавства.</p>
<p>Знання: видів контролю та оцінювання навчальної діяльності в методиці викладання культурологічних дисциплін.</p> <p>Уміння: ефективно впроваджувати інновації форми та методи контролю та оцінювання навчально-пізнавальної діяльності.</p>	<p>ПРН-13</p>	<p>Презентувати знання з методик викладання культурологічних дисциплін відповідно до спеціалізації представників різних професійних груп та здобувачів освіти.</p>
<p>Уміння: застосовувати соціоігрові та інформаційні технології в методиці викладання культурологічних дисциплін.</p> <p>Комунікація: взаємодіяти з учасниками освітньо-виховного процесу.</p>	<p>ПРН-15</p>	<p>Вільно спілкуватися державною мовою усно та письмово з учасниками освітньо-виховного процесу.</p>

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A 90 – 100 Відмінно	Студент володіє теоретичними знаннями з курсу, досконало знає практичний матеріал (вільно ним оперує, грамотно застосовує); вміє використовувати набуті знання та вміння у практичній діяльності; викладає теоретичний матеріал логічно, послідовно й переконливо; грамотно оперує понятійно-термінологічним апаратом.
B 82 – 89 Добре	Студент виявляє повні, систематичні знання із дисципліни, має здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Швидко опрацьовує та засвоює матеріал, оперує понятійно-термінологічним апаратом. Але разом із тим допускає неточності, робить незначні помилки.
C 74 – 81 Добре	Студент виявляє повні знання із дисципліни, має здатність до самостійного оновлення знань. Демонструє певні навички та уміння під час практичних занять, але професійно-культурологічний комплекс виявляється обмежено (допускає певні помилки та неточності тощо).
D 64 – 73 Задовільно	Студент виявляє знання основного матеріалу, має обізнаність з культурологічної літератури, намагається аналізувати мистецькі твори і концепції, робити висновки, але при цьому допускає грубі помилки і не може переконливо викласти матеріал щодо заданої теми.
E 60 – 63 Задовільно	Студент виявляє знання основного навчального матеріалу в обсязі, задовільному для подальшої фахової діяльності. Практична підготовка загалом відповідає вимогам, студент демонструє певні навички, але форма виступу нестабільна, є помітні погіршення методологічного характеру.
F 35 – 59 Не задовільно	Студент емоційно скутий, не впевнений у своїх відповідях. Не розуміє основної сутності завдання, не може зробити висновки й узагальнення. Виступ невиразний та непереконливий.
FX 1 – 34 Не задовільно	Недбалість студента щодо власної підготовки. Не має впевнених знань з курсу. Не демонструє належної форми публічного виступу та необхідних практичних навичок.

Розподіл балів на 1 семестр

Поточний контроль				Разом	Сума
T 1.1	T 1.2	T 1.3	T 1.4	40	50
Поточний контроль					
10	10	10	10		
Контроль самостійної роботи				10	

Розподіл балів на 2 семестр

Поточний контроль				Разом	Сума
T 2.1	T 2.2	T 2.3	T 2.4	40	50 Разом 50+50=100
Поточний контроль					
10	10	10	10		
Контроль самостійної роботи				10	

T 1.1, T 1.2 ... T 2.4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64- 3	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: тести, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, усні доповіді та інші види індивідуальних та групових завдань.

5. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН.

Тема 1.1. Поняття методики викладання культурологічних дисциплін.

Тема 1.2. Зміст освіти.

Тема 1.3. Пізнавальні вміння.

Тема 1.4. Актуальні проблеми шкільного підручника.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ.

Тема 2.1. Поняття про методи і засоби навчання в методиці викладання культурологічних дисциплін.

Тема 2.2. Форми організації навчання в методиці викладання культурологічних дисциплін.

Тема 2.3. Контроль та оцінювання навчальної діяльності.

Тема 2.4. Соціоігрові та інформаційні технології в методиці викладання культурологічних дисциплін.

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН.

Тема 1.1. Поняття методики викладання культурологічних дисциплін. Предмет, зміст, мета, завдання курсу «Методика викладання культурологічних дисциплін. Поняття методичної роботи. Нормативне забезпечення освітнього процесу. Закон України «Про освіту», Державний освітній стандарт спеціальності, навчальний план спеціальності, робочий план, програма курсу й робоча програма курсу, навчально-методичний комплекс дисципліни. Необхідність модернізації української освіти. Болонський процес. Методика викладання культурологічних дисциплін як складова педагогіки. Принципи викладання культурологічних дисциплін.

Тема 1.2. Зміст освіти. Зміст культурологічної освіти як педагогічно адаптованого соціального досвіду. Основні елементи змісту культурологічної освіти. Сутність процесу навчання в системі культурологічної освіти. Особистісно-орієнтований підхід у навчанні. Основні компоненти змісту освіти, основні завдання й напрямки методики викладання культурологічних дисциплін.

Тема 1.3. Пізнавальні вміння. Поняття про вміння в методиці викладання культурологічних дисциплін. Сутність, поняття і класифікація пізнавальних умінь. Роль пізнавальних умінь у сучасному процесі навчання. Пізнавальний інтерес як компонент змісту шкільної культурологічної освіти. Види пізнавальних умінь. Методика формування пізнавального інтересу і умінь у процесі викладання культурологічних дисциплін в загальноосвітній школі.

Тема 1.4. Актуальні проблеми шкільного підручника. Навчальні підручники та посібники як елемент змісту освіти. Мета і завдання сучасного шкільного підручника. Загальні критерії оцінки гарного підручника. Структура та методичні можливості сучасного шкільного підручника. Використання методичних можливостей підручника під час уроку. Характеристика сучасних підручників з мистецтва.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ.

Тема 2.1. Поняття про методи і засоби навчання в методиці викладання культурологічних дисциплін. Співвідношення понять «метод» і «прийом». Методика формування культурологічних знань із застосуванням принципів, форм і методів викладання культурологічних дисциплін. Класифікація методів: за категоріями теорії пізнання (дедуктивний та індуктивний, чуттєвий і абстрактний, теоретичний і практичний); за видом розумових операцій (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація,

абстракція); за дидактичними функціями (Ю.Бабанський, С.Максимюк), репродуктивними та продуктивними ознаками (О.Рудницька). Проблематика вибору методів навчання у відповідності до форм і змісту дисципліни культурологічного циклу.

Тема 2.2. Форми організації навчання в методиці викладання культурологічних дисциплін. Поняття про форми організації навчання під час викладання культурологічних дисциплін. Основні форми організації навчального процесу з дисциплін культурологічного циклу (урок, комбінований урок-лекція, урок-семінарське, урок-лабораторне, урок-практичне заняття). Урок – основна форма організації навчання. Типологія уроків. Дидактична характеристика основних структурних елементів уроків різних типів. Шкільна лекція в методиці викладання культурологічних дисциплін. Семінар в методиці викладання культурологічних дисциплін. Лабораторне заняття в методиці викладання культурологічних дисциплін. Практичне заняття в методиці викладання культурологічних дисциплін

Тема 2.3. Контроль та оцінювання навчальної діяльності. Контроль як етап процесу навчання, функції та принципи контролю навчальної діяльності. Види контролю навчально-пізнавальної діяльності учнів: перевірка (виявлення знань, умінь і навичок), оцінювання (визначення рівня засвоєння), облік (фіксація результатів оцінювання у вигляді балів). Методи і форми контролю: усне опитування; письмовий контроль; комбіноване опитування; тестовий контроль. Форми підсумкового оцінювання навчальних досягнень учнів. Характеристика сучасної системи оцінювання. Прийоми оцінювання. Технологія оцінювання результатів навчання в освітній галузі «Мистецтво».

Тема 2.4. Соціоігрові та інформаційні технології в методиці викладання культурологічних дисциплін. Поняття і сутність соціоігрових технологій. Використання соціоігрових технологій під час уроків і в позаурочний час. Завдання і принципи використання соціоігрових технологій у професійній діяльності культуролога. Особливості організації сучасної навчальної діяльності учнів. Поняття, сутність та види віртуальних екскурсій. Організація і проведення навчальних віртуальних екскурсій. Найвідоміші Інтернет сервіси, їх використання в методиці викладання культурологічних дисциплін.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	Денна форма						Заочна форма				
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. р.		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.
Розділ 1. Теоретичні основи методики викладання культурологічних дисциплін.											
Тема 1.1. Поняття методики викладання культурологічних дисциплін.	12	2	2			8					
Тема 1.2. Зміст освіти.	16	4	4			8					
Тема 1.3. Пізнавальні вміння.	16	4	4			8					
Тема 1.4. Актуальні проблеми шкільного підручника.	16	4	4			8					
Всього за I семестр	60	14	14			32					
Розділ 2. Методика організації навчально-виховного процесу.											
Тема 2.1. Поняття про методи і засоби навчання в методиці викладання культурологічних дисциплін.	14	2	4			8					
Тема 2.2. Форми організації навчання в методиці викладання культурологічних дисциплін.	16	4	4			8					
Тема 2.3. Контроль та оцінювання навчальної діяльності.	12	2	2			8					
Тема 2.4. Соціоігрові та інформаційні технології в методиці викладання культурологічних дисциплін.	16	4	4			8					
Всього за II семестр	60	12	14		2	32					
Усього годин:	120	26	28		2	64					

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Поняття методики викладання культурологічних дисциплін.	2	-
2	Зміст освіти.	4	-
3	Пізнавальні вміння.	4	-
4	Актуальні проблеми шкільного підручника.	4	-
5	Поняття про методи і засоби навчання в методиці викладання культурологічних	2	-

	дисциплін.		
6	Форми організації навчання в методиці викладання культурологічних дисциплін.	4	-
7	Контроль та оцінювання навчальної діяльності.	2	-
8	Соціоігрові та інформаційні технології в методиці викладання культурологічних дисциплін.	4	-

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Поняття методики викладання культурологічних дисциплін.	2	-
2	Зміст освіти.	4	-
3	Пізнавальні вміння.	4	-
4	Актуальні проблеми шкільного підручника.	4	-
5	Поняття про методи і засоби навчання в методиці викладання культурологічних дисциплін.	4	-
6	Форми організації навчання в методиці викладання культурологічних дисциплін.	4	-
7	Контроль та оцінювання навчальної діяльності.	2	-
8	Соціоігрові та інформаційні технології в методиці викладання культурологічних дисциплін.	4	-

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Поняття методики викладання культурологічних дисциплін.	8	-
2	Зміст освіти.	8	-
3	Пізнавальні вміння.	8	-
4	Актуальні проблеми шкільного підручника.	8	-
5	Поняття про методи і засоби навчання в методиці викладання культурологічних дисциплін.	8	-
6	Форми організації навчання в методиці викладання культурологічних дисциплін.	8	-
7	Контроль та оцінювання навчальної діяльності.	8	-
8	Соціоігрові та інформаційні технології в методиці викладання культурологічних дисциплін.	8	-
	Усього годин	64	

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Александрова Є. В. Віртуальна екскурсія як одна з ефективних форм організації навчального процесу. *Історія України*. 2010. № 10. С. 22–24.
2. Васильківська К. Соціоігрові методики в курсі «Українська і зарубіжна культура». *Мистецтво та освіта* : наук.-метод. журн. 2002. № 1 (23). 39–40 с.
3. Використання гри для активізації навчально-виховного процесу : посіб. для студ. пед. вузу та викладачів. Київ : Наук. світ, 2001. 270 с.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. 2-ге вид., доп і випр. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.
5. Дацко О. Предмет «Художня культура» і суспільний розвиток держави : тенденції ХХІ століття. *Мистецтво та освіта*. Київ, 2011. № 2. С. 12-16.
6. Демчик К. І. Віртуальні екскурсії музеями світу. *Мистецтво та освіта* : наук.-методичний журнал № 4(86) 2017. С. 18–22.
7. Карапузова Н. Тести для самоконтролю і контролю знань учнів 9-11 класів з інтегрованого навчального курсу «Художня культура». *Імідж сучасного педагога*. Полтава, 2011. № 7 С. 53-57.
8. Климова Л. В. Художня культура : підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. : рівень стандарту, академічний рівень, профільний рівень Київ : Література, 2011. 192 с.
9. Климова Л. В. Художня культура. 10 кл. : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. : рівень стандарту, академічний рівень. Київ : Література, 2010. 176 с.
10. Ковальова С. Упровадження інтегрованих курсів «Мистецтво», «Художня культура» в загальноосвітніх навчальних закладах. *Мистецтво та освіта*. Київ, 2009. №2. С. 7-12.
11. Масол Л. М. та ін. Художня культура України: навч. посіб. Київ : Вища школа, 2006. 239 с.
12. Масол Л.М., Оніщенко О. І., Ничкало С. А., Гайдамака О. В. Художня культура : підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл.: профільний рівень. Київ : Освіта, 2011. 240 с.
13. Масол Л. М. Підручник з інтегрованих курсів «Мистецтво» та «Художня культура» в контексті цілісної моделі мистецької освіти. *Проблеми сучасного підручника*. 2014. № 14. С. 396–399.
15. Масол Л. М. Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання : метод. посіб. Харків : Друкарня Мадрид, 2015. 178 с.
16. Методика викладання культурологічних дисциплін : навч.-метод. посібник для студ. спец. 034 Культурологія / укл. А. І. Литвиненко. Полтава : Полтавський нац. пед. ун-т. ім. В. Г. Короленка, 2020. 200 с.

Додаткові:

1. Методичні рекомендації щодо викладання предметів художньо-естетичного циклу у 2018/2019 навчальному році. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 03.07.2018 р. № 1/9-415 // Мистецтво в школі (музика, образотворче мистецтво, художня культура) : наук.-метод. журн. № 8 (116). 2018. 4–7 с.

2. Миропольська Н. Є. та ін. Художня культура світу: Європейський культурний регіон : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2001. 191 с.
3. Миропольська Н. Є. Від театральних уподобань до «симфонії особистості». *Мистецтво та освіта* : наук.-метод. журн. № 3 (85). 2017. С. 44–48.
4. Мінасян Н.Г. Художня культура. Творчі завдання, тести, кросворди. Київ : Шкільний світ., 2011. 120 с.
5. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. 5-е вид., доп. Київ, 2007. 656 с.
6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 25 лютого 2004 року № 151/11 «Про затвердження Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах та Комплексної програми художньо-естетичного виховання у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/MUS2281?an=387>.
7. Пометун О. І., Фрейман Г. О. Методика навчання історії в школі. Київ : Генеза, 2006. 328 с.
8. Рудницька О. П. Педагогіка: Загальна та мистецька : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства культури та інформаційної політики України. <https://mkp.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України. <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Наукова бібліотека ім. М.Максимовича www.library.univ.kiev.ua
- 4 Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» <http://www.ukma.kiev.ua>

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Посібники, монографії, наукові розробки, публіцистична та популярна літератури, доступ до електронних ресурсів і мереж, а також мультимедійної апаратури для проведення лекційних та практичних занять.